

Psikolojik Danışmada Etik Vaka Kitabı

Temel Bilgiler, Vakalar ve Analizleri

Editörler: M. Engin DENİZ · Ümüt ARSLAN

Rita ve John Sommers-Flanagan'ın Ön Sözüyle

Editörler: Prof. Dr. M. Engin DENİZ - Doç. Dr. Ümüt ARSLAN

PSİKOLOJİK DANIŞMADA ETİK VAKA KİTABI:
Temel Bilgiler, Vakalar ve Analizleri

ISBN 978-625-6810-80-8

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2023, PEGEM AKADEMI

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Eylül 2023, Ankara

Yayın-Proje: Ferdi Akkaya
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Basım AŞ
Saray Mah. 126 Cad. No: 20/A
Kazan/ANKARA
Tel: (0312) 802 00 53-54

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 49180

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

“Önce zarar verme”

Hipokrat

EDİTÖRLERDEN...

Etik değerler, bir mesleğin temel taşıdır ve etik değerlerin eksik olduğu uygulamalar profesyonel bir meslek olarak kabul edilemez. Ülkemizdeki psikolojik danışmada etik değerler yerleşmeye başlasa da, hedefimiz sadece bir miktar etik değerlerin yerleşmesi değil, en yüksek standartlara ulaşmaktır. Bu kitap, ülkemizdeki psikolojik danışma mesleğini en üst düzeyde etik standartlara taşımak için bir çaba olarak tasarlanmıştır. Amacımız, yüksek standartlarda etik yaklaşıma sahip psikolojik danışmanları desteklemek, etik değerleri yeterince karşılayamayan psikolojik danışmanların farkındalığını artırmak, danışanların ve diğer meslektaşların dikkatini çekmek ve önlem almalarını teşvik etmektir.

2021 yılında Türk PDR Derneği'nin yayınladığı psikolojik danışma etik ilkelerinin pratik uygulamalara nasıl entegre edilebileceğini bu kitapta bulabilirsiniz. Kitap, psikolojik danışma ve etik konularını özetleyen kısa bölümlerle başlar ve ardından psikolojik danışma süreçlerinde karşılaşılan yaşanmış olaylarla etik ikilemlere nasıl yanıt verilebileceğini detaylı bir şekilde analiz eder. Bu kaynağın zaman içinde lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencileri dahil olmak üzere ruh sağlığı alanında çalışanlar için vazgeçilmez bir başvuru kitabı haline geleceğine inanıyoruz.

Bu kitaptaki ilk kısım, dokuz farklı bölümde psikolojik danışma süreciyle ilgili temel etik kavramlardan oluşmaktadır. Bu bölümleri ruh sağlığı profesyonellerinin ihtiyaç duyduklarında kolayca başvurabilecekleri kısa ve öz bir şekilde hazırladık. Etik konusundaki temel bilgileri, etiğin önemini, psikolojik danışma sürecini, etik karar verme modellerini ve süpervizyonda etiği ilk bölümlerde ele alırken, ardından çevrimiçi psikolojik danışmanlık da, okullarda, çocuklar ve ergenlerle ve ailelerle çalışırken dikkate alınması gereken etik ilkelere odaklandık. Son olarak, kültüre duyarlı psikolojik danışmanlığın etik açıdan değerlendirmesini sunduk. Kitabımızın en işlevsel yönü ruh sağlığı alanında çalışanlar için kolay erişilebilir bir etik rehber olmasıdır.

İkinci kısımda, etik ikilem içeren *12 gerçek psikolojik danışma olayını*, alanlarında uzman akademisyenler ve ruh sağlığı profesyonelleri ile birlikte inceledik. Bu vakalar ve analizler, psikolojik danışmanlara teorik bilgilerin, sahada karşılaşılabilecekleri etik ikilemlerle nasıl ilişkilendirilebileceğini gösterme amacını taşımaktadır. Etik ikilemlerde kesin ve doğru bir karar her zaman mümkün olmasa da, literatür çerçevesinde doğru bir değerlendirme yaklaşımı ortaya koymaya çalıştık. Bu vaka kitabını yazma konusunda bizi etkileyen şey, etik ikilemlerin karmaşıklığı ve bu tür durumlarla başa çıkmak için farklı bakış açılarının önemiydi. Son olarak,

bizi bu kitabı yazmaya teşvik eden önemli bir gerçek vakanın değerlendirmesini okuyuculara bıraktık.

Bu kitaba bölüm yazarı olarak katkıda bulunan Doç. Dr. Orkide BAKALIM, Doç. Dr. Begüm SATICI, Doç. Dr. Seher Merve ERUS, Dr. Öğr. Üyesi Mine MUYAN YILIK, Dr. Öğr. Üyesi Süleyman AKÇIL, Dr. Öğr. A. Çağlar ÖZDOĞAN, Dr. Öğr. Üyesi Mehmet N. AKKURT, Dr. Öğr. Üyesi Mehmet VANGÖLÜ, Arş. Gör. Yağmur KAYA, Arş. Gör. Saadet ZÜMBÜL, Uzm. Psk. Dan. Burcu BAYRAKTAR, Uzm. Psk. Dan. F. Öznur AYDIN, Uzm. Psk. Dan. Büşra UZUN ve Psk. Seray BİNGÖL ve Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde yaşanan gerçek etik ikilemleri araştırıp yazan vaka yazarlarımız Uzm. Psk. Dan. Burcu BAYRAKTAR, Uzm. Psk. Dan. Büşra UZUN, Psk. Serap BİNGÖL, Psk. Dan. Elif YARAR, Psk. Dan. Fatmagül ÜLKÜ ve Psk. Dan. Gülsen ORAKOĞLU'na en içten şükranlarımızı sunuyoruz. Ayrıca, bölümleri gözden geçirerek yazım kontrolünde bize yardımcı olan Arş. Gör. Yağmur KAYA'ya teşekkür ediyoruz.

Son olarak, dünyada olduğu gibi Türkiye'de de psikolojik danışma alanına önemli katkılar sunan **Prof. Dr. Rita SOMMERS FLANAGAN** ve **Prof. Dr. John SOMMERS FLANAGAN**'a Ön Söz yazarak kitabımıza katkı sunduğu için özel olarak teşekkür ediyoruz.

Kitabın basımını üstlenen PEGEM Akademi Yayıncılık ekibine şükranlarımızı sunuyoruz. Bu esere katkı sağlayan bütün yazar meslektaşlarımızla birlikte bu kitabın bütün ruh sağlığı çalışanlarına katkı sunmasını ümit ediyoruz.

Yararlı olması dileğiyle...

Prof. Dr. M. Engin DENİZ & Doç. Dr. Ümüt ARSLAN

İstanbul, Eylül 2023

ÖN SÖZ

Prof. Dr. Rita SOMMERS-FLANAGAN

Prof. Dr. John SOMMERS-FLANAGAN

Bu önemli ve alanında öncü kitap, hem bir rüyanın gerçekleşmesi hem de çokça planlamanın, analizin ve yoğun çalışmanın ürünüdür. Bu rüya, Montana Üniversitesi'nde, Dr. Umut Arslan'ın bizimle Psikolojik Danışmanlık Bölümü'nde lisansüstü çalışmalarına başladığı yerde başladı. Umut'un etik konusuna olan yoğun ilgisi, kariyerinin erken dönemlerinde yazmaya ve etik sorgulamalar yapmaya başlamasına yol açtı. Bu ilgisini takdir edilen ve pratik yollarla geliştirmeye devam etti.

Profesörleri olarak, etik prensipler hakkındaki coşkusu ve anlayışı ile Umut bizi etkiledi. Bilgisi ve tutkusu, bizimle eğitim aldığı yıllar boyunca derinleşti. Umut, bilgeliği ve anlayışı ile çok farklı kültürlere hitap edebilecek nadir uzmanlardan biridir. Ortak bilgeliklerini ve anlayışlarını, psikolojik danışmanlık ve psikoloji alanındaki öğrenciler ve uzmanlarla paylaşmak için bu kitapta olağanüstü bir akademisyen olan Dr. Mehmet Engin Deniz ile işbirliği yapıyorlar. Arslan ve Deniz ekibi, hem öğrencilere hem de uygulayıcılara büyük bir avantaj sağlayacak şekilde etik ilkeleri ve özel vakaları bir araya getiriyor.

Bu kitap uygulama odaklı olup psikolojik danışmanlık ve psikoloji öğrencileri ile profesyonel uygulayıcıların deneyimledikleri etik ikilemler ile sahip olmaları gereken karar verme süreçlerini içeren gerçek vaka çalışmalarını içermektedir. Bu kitap aynı zamanda prensiplere odaklanarak etikteki temel kurallar, psikolojik danışma sürecinde etik, etik karar verme modelleri, süpervizyon ve etik sorunlar konularını okuyucuların yaygın ve nadir etik ikilemleri belirleyip çalışabilecekleri şekilde ele almaktadır. Hayatın kendisi birçok ahlaki ve etik zorluk sunar, ancak psikolojik danışmanlık ve psikoloji disiplinleri özellikle böyle çıkmazlarla/ikilemlerle doludur.

Psikolojik danışmanlık ve psikoterapide psikolojik iyileşme sürecinin merkezi bir unsuru terapötik ilişkidir. Etik ihlaller tüm ilişkilere zarar verir, ancak bir psikolojik danışmanlık veya psikoterapi ilişkisindeki etik ihlal, terapötik süreci temelinden sarsar. Etik olmayan uygulamalar iyileşmeyi engeller ve zarara yol açabilirler. İşte bu nedenle Dr. Arslan ve Dr. Deniz'in kitabı çok önemli. Ruh sağlığı profesyonelleri olarak bizler etik gerekliliklerimizi daha derin düzeylerde anlamak için özel bir sorumluluk taşıyoruz. Sorumluluklarımız hukuki endişelerimizle ilgili değil; güven, iyileşme, sınırlar ve en iyi uygulamalarla ilgilidir.

2023 yılının Ocak ayında John, İstanbul'u ziyaret etme ve Dr. Arslan ve Dr. Deniz ile buluşma fırsatı buldu. Etik ve yetkin ruh sağlığı profesyonellerinin geliştirilmesine olan bağlılıkları açıkça görülüyordu. Türkiye'deki öğrencilere ve profesyonellere olan bağlılıklarını desteklemekten onur duyuyoruz ve bu kitabın yazarlarıyla profesyonel ilişkilerimize devam etmekten mutluluk duyuyoruz. *Psikolojik Danışmada Etik Vaka Kitabı: Temel Bilgiler, Vakalar ve Analizleri* kitabının profesyonel uygulama ve gelişimin her aşamasındaki okuyucular için büyük bir değer taşıyacağını düşünüyoruz. Etik farkındalığınızı ve mesleki yetkinliğinizi daha da geliştirmenize yardımcı olacağı için umarız sizler de bu kitabı büyük bir tutkuyla okursunuz.

Rita ve John Sommers-Flanagan

Absarokee, Montana, ABD

Eylül 11, 2023

PREFACE

Prof. Dr. Rita SOMMERS-FLANAGAN

Prof. Dr. John SOMMERS-FLANAGAN

This important, ground-breaking book is both the fulfillment of a dream and the product of much planning, analysis, and hard work. The dream began at the University of Montana, where Dr. Umut Arslan began his graduate studies with us in the Department of Counseling. Umut's keen interest in ethics led him to begin writing and conducting ethical inquiry early in his career, and he has continued to develop this interest in admirable and practical ways.

As his professors, Umut impressed us with his enthusiasm about, and understanding of ethical principles. His passion and knowledge deepened over the years he trained with us. Umut is the rare professional who can span vastly different cultures with his wisdom and understanding. In this book, he is partnering with a formidable scholar, Dr. Mehmet Engin Deniz, to share their combined wisdom and understanding with graduate students and professionals in counseling and psychology. The Arslan/Deniz team bring together ethical principles and specific cases to great advantage for both students and practitioners.

This book is practical; it includes actual case studies that illustrate ethical quandaries and the necessary decision-making required of counseling and psychology students and professionals. This book also focuses on principles; the basic rules of ethics, ethics in the counseling process, ethical decision-making models, supervision, and ethical issues are all addressed in ways that will help readers identify and work through common and uncommon ethical dilemmas. Life itself presents many moral and ethical challenges, but the counseling and psychology disciplines are especially fraught with such dilemmas.

A central aspect of the psychological healing process in counseling and psychotherapy is the therapeutic relationship. Ethical breaches damage all relationships, but an ethical breach in a counseling or psychotherapy relationship undermines the very core of the therapeutic process. Unethical practices impede healing and can cause damage. This is why Drs Arslan and Deniz's book is so important. As mental health professionals, we bear a special responsibility to understand our ethical requirements at deeper levels. Our responsibilities are not about our legal worries; they're about trust, healing, boundaries, and best practices.

In January of 2023, John had the opportunity to visit Istanbul and meet with Drs Arslan and Deniz. Their dedication to developing ethical and competent mental health professionals was palpable. We are honored to support their dedication

to students and professionals in Turkiye, and we are happy to continue our professional relationships with the authors of this book. We believe the *Ethics case book in psychological counseling: Basics, cases and analysis*, will be of great value to readers in all stages of professional practice and development. We hope you read it with great passion, as it will aid you in further developing your ethical awareness and professional competence.

Rita and John Sommers-Flanagan

Absarokee, Montana, U.S.A.

September 11, 2023

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editörler: Prof. Dr. M. Engin DENİZ - Doç. Dr. Ümüt ARSLAN

1. Kısım: Psikolojik Danışmada Temel Etik Bilgiler

1. Bölüm: Psikolojik Danışma Mesleğinde Etik

Prof. Dr. M. Engin DENİZ, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-7930-3121

Doç. Dr. Ümüt ARSLAN, İzmir Demokrasi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3611-9607

2. Bölüm: Psikolojik Danışma Sürecinde Etik

Doç. Dr. Ümüt ARSLAN, İzmir Demokrasi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3611-9607

Uzm. Psk. Dan. Burcu BAYRAKTAR, Milli Eğitim Bakanlığı

ORCID No: 0000-0003-4461-4269

3. Bölüm: Etik Karar Verme Modelleri

Prof. Dr. M. Engin DENİZ, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-7930-3121

Arş. Gör. Yağmur KAYA, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4077-3182

4. Bölüm: Etik ve Süpervizyon

Arş. Gör. Saadet ZÜMBÜL, Afyon Kocatepe Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3812-3482

5. Bölüm: Çevrimiçi Psikolojik Danışmada Etik

Doç. Dr. Seher Merve ERUS, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5308-3872

6. Bölüm: Çocuk ve Ergenlerle Psikolojik Danışmada Etik

Doç. Dr. Begüm SATICI, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-2161-782X

7. Bölüm: Okul Psikolojik Danışmanlığında Etik

Uzm. Psk. Dan. Burcu BAYRAKTAR, Milli Eğitim Bakanlığı

ORCID No: 0000-0003-4461-4269

Uzm. Psk. Dan. F. Öznur AYDIN, Milli Eğitim Bakanlığı

ORCID No: 0000-0002-8028-3586

Psk. Seray BİNGÖL, İzmir Demokrasi Üniversitesi

ORCID No: 0009-0006-5381-1490

8. Bölüm: Aile Psikolojik Danışmasında Etik

Doç. Dr. Orkide BAKALIM, İzmir Demokrasi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-1726-0514

Psk. Dan. Büşra UZUN, İzmir Demokrasi Üniversitesi

ORCID No: 0009-0005-0048-8629

9. Bölüm: Psikolojik Danışmada Kültüre Duyarlılık ve Etik

Dr. Öğr. Üyesi Mine MUYAN YILIK, İzmir Demokrasi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9366-9173

2. Kısım: Vakalar ve Analizleri

10. Bölüm: Madde Kullanımı Vaka Analizi

Dr. Öğr. Üyesi Mine MUYAN YILIK, İzmir Demokrasi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9366-9173

Psk. Dan. Elvan ŞAHİNOĞLU, İzmir Demokrasi Üniversitesi

ORCID No: 0009-0006-7915-7482

11. Bölüm: İstismar Vaka Analizi

Doç. Dr. Seher Merve ERUS, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5308-3872

12. Bölüm: Sırlar Vaka Analizi

Dr. Öğr. Üyesi Süleyman AKÇIL, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4461-5093

13. Bölüm: İntihar Vaka Analizi

Doç. Dr. Begüm SATICI, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-2161-782X

14. Bölüm: Müdür Vaka Analizi

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Çağlar ÖZDOĞAN, İzmir Demokrasi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-1406-4155

15. Bölüm: Aile Baskısı Vaka Analizi

Doç. Dr. Orkide BAKALIM, İzmir Demokrasi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-1726-0514
Psk. Dan. Büşra UZUN, İzmir Demokrasi Üniversitesi
ORCID No: 0009-0005-0048-8629

16. Bölüm: Başış Vaka Analizi

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet N. AKKURT, Lamar University
ORCID No: 0000-0003-2418-0395

17. Bölüm: Yanlış Teşhis Vaka Analizi

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet S. VANGÖLÜ, Bitlis Eren Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-8312-9795

18. Bölüm: Makale Vaka Analizi

Prof. Dr. M. Engin DENİZ, Yıldız Teknik Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-7930-3121
Arş. Gör. Yağmur KAYA, Yıldız Teknik Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4077-3182

19. Bölüm: Yara İzi Vaka Analizi

Doç. Dr. Ümiüt ARSLAN, İzmir Demokrasi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-3611-9607
Psk. Dan. Elvan ŞAHİNOĞLU, İzmir Demokrasi Üniversitesi
ORCID No: 0009-0006-7915-7482

20. Bölüm: Aşk Vaka Analizi

Arş. Gör. Saadet ZÜMBÜL, Afyon Kocatepe Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-3812-3482

21. Bölüm: Eski Sevgili Vaka Analizi

Doç. Dr. Ümiüt ARSLAN, İzmir Demokrasi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-3611-9607

İÇİNDEKİLER

Editörlerden	iii
Ön Söz.....	iii
Preface.....	vii
Bölümler ve Yazarları.....	ix

1. KISIM

PSİKOLOJİK DANIŞMADA TEMEL ETİK BİLGİLER

1. Bölüm: Psikolojik Danışma Mesleğinde Etik

Adaptasyon.....	4
Motivasyon ve Mazeret.....	5
Yasa ve Etik.....	6
Etik: Hiçbir Şey – Her Şey	7

2. Bölüm: Psikolojik Danışma Sürecinde Etik

Psikolojik Danışma Alanında Sosyal Medya Kullanımı, Reklam ve Kendini Tanıtma.....	9
Psikolojik Danışma Randevusu Verme	11
Ücret Politikası.....	13
Psikolojik Danışma Ofisinde Dikkat Edilecek Hususlar	13
Bilgilendirilmiş Onam	15
Psikolojik Danışma Süreci Aşamaları: Başlangıç, Çalışma ve Sonuç	15
Psikolojik Danışmayı Sonlandırmada Dikkat Edilecek Hususlar.....	17

3. Bölüm: Etik Karar Verme Modelleri

Etik Karar Verme Modelleri.....	22
---------------------------------	----

4. Bölüm: Etik ve Süpervizyon

Etik ve Etkili Bir Süpervizyon Yürütmek İçin Süpervizörlerin Görev ve Sorumlulukları	27
Süpervizyon Verme Yetkinliği	27
Danışanın İyiliğini ve Haklarını Gözetme.....	28